

FR. PEDRO ANTONIO AÑIBARRO

GUEROCO GUERO

Edizio kritikoa
Blanca Urgell

REAL ACADEMIA DE LA LENGUA VASCA/EUSKALTZAINDIA
BILBAO 2001

FR. PEDRO ANTONIO AÑIBARRO

GUEROCO GUERO

22

Edizio kritikoa
Blanca Urgell Lázaro

REAL ACADEMIA DE LA LENGUA VASCA/EUSKALTZAINDIA
BILBAO 2001

GUEROCO GUERO

Colección EUSKARAREN LEKUKOAK-22

FR. PEDRO ANTONIO AÑIBARRO

GUEROCO GUERO

22

Edizio kritikoa
Blanca Urgell Lázaro

REAL ACADEMIA DE LA LENGUA VASCA/EUSKALTZAINDIA
BILBAO 2001

■
Bizkaiko Foru
Aldundia

Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia

Departamento de Cultura

Argitalpen honek Bizkaiko Foru Aldundiko Kultura Sailaren laguntza jaso du.

© REAL ACADEMIA DE LA LENGUA VASCA / EUSKALTZAINDIA
Plaza Barria, 5 - 48005 BILBO

Maketazioa: R.B.U.

Fotokonposizioa: RALI, S.A.
Particular de Costa, 8-10 - 48010 BILBO

Inprimatzailea: A. Gráficas Munguía, S.L.

I.S.B.N.: 95438-03-8
Legezko Gordailua: BI-2122-01

Aita Luis Villasanteri

ESKER EMATEA

Argitalpen honen azken prestaldiari 2000ko maiatzetik aurrera ekin badiot ere, urteetan izan dut aldean, Añibarroren eskuizkribua makinaratu nuen unetik, duela hamabosten bat urte jada!, Euskaltzaindiak, eta haren bitartez Bizkaiko Foru Aldundiak, kaleratzeko bideak ipini eta laguntza eman arte. Bijoaz, beraz, lehen lekuan, nire eskerrik beroenak bi erakunde hauei.

Frantziskotarrak dira, ezinbestean, hurren gogoratu behar ditudanak. Eskuzabalak dira eta izan dira beti, euskaldun guztiok dakigunez, euren gordetegietako altxorrak ezagutzera ematen eta emanarazten, eta atseginez hartuko dute, nik uste, euren kidearen liburu ospetsu hau azkenik osoki kalera izana. Lana, funtsean, haiei zor zaie, eskuizkribuaren kopia txukuna niregana helarazi eta epetasunez itxaron baitute emaiaren fruitua. Beste hainbeste esan behar dut Hondarribiko kaputxinoez, eurenean baitatza jatorrizko eskuizkribua, galeratik ondo gordeta.

Filologoaren lana maiz ixila eta bakarra izan arren, beste edozein burulangilek bezala, arnasa behar du, eta bultzada. Nik hainbat arnasemaile eta bultzagile izan ditut, eta denei aitortu nahi diet hemendik zor diedana, hala hurren aipatuko ditudanei, nola nire buru txarrak une honetan ahantz ditzakeenei.

Filologiaren “ordenaren” barruan, Joseba A. Lakarra akuilu, aholkulari eta lehen irakurle izan dut, eta Iñigo Ruiz Arzalluz latinezko oxinetatik ateratzeko aingura eta argitalpen irizpideak finkatzeko gida. Biokin ez eze, Gidor Bilbao eta Ricardo Gomezekin izandako solasaldiak ernagarri eta aberasgarri suertatu zaizkit.

Liburua bukatu da, bukatu ere, Ricardo Badiola Euskaltzaindiaren Argitalpen arduradunak emandako adore eta erraztasunei esker: beti ulerkor eta adiskidetsu azaldu da, batzuetan horrek lanak izan arren.

EJIEko laguneren laguntza teknikoa nahitanahiezkua izan zen testua programatik programara igaro eta bestelako zailtasunik gabe dagoen bezala aurkeztu ahal izateko.

PEDRO ANTONIO AÑIBARRO

Victor eta Estibaliz Alonso dira lan hau gehien pairatu dutenak, urte betez apopilo bat baino gehixeago, baina ama bat baino askoz gutxiago den norbait izan baitute etxean. Oxala balego euren neurritz gaineko eroapena ordaintzeko modurik!

Heriotzak ezinbesteko bihurtu du argitalpen hau Aita Luis Villasanteri eskaintzea. Hala eta guztiz ere, jakin beza, dagoen lekuan dagoela, hari begira egina dela, eta harentzat izango zela baita bestela ere.

AURKIBIDEA

SARRERA	XV
1. Aurkezpena	XV
2. <i>Geroko Gero</i> -aren testuingurua	XVII
2.1. Zarauzko komentua.....	XVII
2.2. Larramendiren eraginaren itzal luzea	XXII
2.3. Añibarroren lanen kronologia baterako.....	XXVIII
2.3.1. Lehen idatziak (1791-1793?)	XXIX
2.3.2. Argitaratuak (1802-1803)	XXXII
2.3.3. Argitaragabeak: 1. Hizkuntzaz kanpoko datuak	XXXII
2.3.4. Argitaragabeak: 2. Hizkuntz argudioak	XXXV
2.3.5. Zabalarekikoa	XLI
3. <i>Geroko Gero</i> -aren deskribapena	XLII
3.1. Eskuizkribuaren berri.....	XLII
3.2. Tamaina eta itxura kontuak	XLIII
3.3. Añibarroren itzulpena: iturria eta zentsura	LXI
4. <i>Geroko Gero</i> -aren hizkuntzaz	LXVIII
4.1. Grafia	LXIX
4.1.1. <x> eta <ss>.....	LXIX
4.1.2. <v> eta <b>	LXXI
4.1.3. <h>	LXXII
4.1.4. Azentua.....	LXXII
4.2. Hotsak	LXXVI
4.2.1. <i>a > e / i</i> zein <i>u</i> —	LXXVI
4.2.2. Bokal bikoitzak	LXXIX
4.2.3. <i>a + a</i>	LXXX
4.2.4. <i>e + e</i>	LXXXI
4.2.4.1. Deklinabidean	LXXXI
4.2.4.2. Adizkietan	LXXXII
4.2.5. <i>a / au</i>	LXXXIII
4.2.6. Bokal arteko <i>g</i>	LXXXIII
4.2.7. Ozen ondoko txistukariak	LXXXV

4.2.8. <i>s/ts, z/tz</i>	LXXXV
4.2.9. <i>s/z, ts/tz</i>	LXXXVII
4.2.10. <i>ct > c</i>	LXXXVII
4.2.11. <i>n</i> eta <i>l</i> osteko leherkarietaz	LXXXVII
4.2.12. <i>eta</i> juntagailua	LXXXVIII
4.2.13. Zenbait bizkaieratze	LXXXIX
4.3. Morfologia	LXXXIX
4.3.1. Ablatiboa, prosekutiboa eta <i>gatik</i> -en aldakerak	LXXXIX
4.3.2. Datiboa (<i>-i / -eri</i>)	XC
4.3.3. Instrumentala (<i>-zaz</i>)	XCI
4.3.4. Artikulu zaharrak (<i>-au, -ori</i>)	XCI
4.3.5. Izenondo femeninoak	XCI
4.3.6. <i>baga / bagarik</i>	XCII
4.3.7. Posesiboak	XCIII
4.3.8. <i>-rik / -ta</i>	XCV
4.3.9. <i>-tu / -du</i>	XCV
4.3.10. Aditz trinkoa	XCVII
4.3.10.1. <i>*edin</i>	XCVII
4.3.10.2. <i>*edun</i>	XCIX
4.3.10.3. <i>egin</i>	C
4.3.10.4. <i>ekarri</i>	C
4.3.10.5. <i>emon</i>	C
4.3.10.6. <i>eroan</i> eta <i>joan</i>	C
4.3.10.7. <i>esan</i>	CI
4.3.10.8. <i>etzan</i>	CI
4.3.10.9. <i>ibili</i>	CI
4.3.10.10. <i>izan</i>	CI
4.3.10.11. <i>jarraitu</i>	CII
4.3.10.12. <i>-ke</i> atzizkia	CII
4.3.10.13. Uzkurdurak	CIII
4.3.10.14. <i>EL</i> ² -n bakarrik lekukotutako trinkoak ..	CIV
4.3.10.15. <i>EL</i> ² -n aberatsago lekukotutakoak	CIV
4.4. Sintaxia	CV
4.4.1. <i>-tera / -ten</i>	CV
4.4.2. Aditz arazleak	CVI
4.4.3. <i>ezin</i>	CVII
4.4.4. Aditz zenbaiten erregimenaz	CVIII
4.4.5. Galdetzaileaz eraturiko erlatibozkoak	CVIII
4.4.6. Kausazko perpausen aurrekaria	CVIII
4.4.7. <i>Ba-</i> zehar galderetan	CIX
4.4.8. <i>-tzat</i> aditzean	CIX
4.4.9. Lehenaldia <i>izan</i> -ekin	CX

4.5. Sinonimo elkarreak	CX
4.6. Ondorioak	CXI
5. Añibarroren itzulpenaren ezaugarriak: hizkuntz erkaketa	CXII
5.1. Morfologia	CXX
5.1.1. Deklinabidea	CXX
5.1.1.1. <i>-a</i> itsatsia eta haren ondorenak	CXX
5.1.1.2. Aposizioen ordena	CXXII
5.1.1.3. Biziduna / bizigabea	CXXII
5.1.1.4. Mugatua / mugagabea deklinabidean	CXXII
5.1.1.5. Mugatua / mugagabea joskeran	CXXVI
5.1.1.6. Zehazgabetasuna	CXXVIII
5.1.1.7. Genitibo singularra vs plurala	CXXVIII
5.1.1.8. <i>-ren / -ko</i>	CXXVIII
5.1.1.9. <i>Noizko vs noizerako, zertako vs zertarako</i>	CXXIX
5.1.1.10. Instrumentalaren forma	CXXX
5.1.1.11. Instrumentala vs soziatiboa	CXXXI
5.1.1.12. Instrumentala vs inesiboa ‘denbora’	CXXXII
5.1.1.13. Instrumentala vs <i>gaitic</i> ‘zertaz’	CXXXII
5.1.2. Erakusleak, izenordainak eta zenbatzaileak	CXXXIII
5.1.2.1. Deiktikoen adierazia	CXXXIII
5.1.2.2. <i>hau guztia vs guzti hau</i>	CXXXIII
5.1.2.3. <i>bera</i> aposizioan	CXXXIV
5.1.2.4. Pertsona izenordainen genitiboak	CXXXV
5.1.2.5. <i>bere burua</i>	CXXXVI
5.1.2.6. <i>alkar</i>	CXXXVII
5.1.2.7. Zenbatzaileen numeroa	CXXXVIII
5.1.2.8. Izen zenbakarriak eta zenbakaitzak	CXXXIX
5.1.3. Aditz morfologia	CXXXIX
5.1.3.1. Partizipioa	CXXXIX
5.1.3.2. Aditzoina	CXL
5.1.3.3. Hitanoa	CXLI
5.1.3.4. <i>z-</i> hirugarren pertsonan	CXLI
5.1.3.5. Datibo komunztadura	CXLIII
5.1.3.6. <i>ba-</i> aurrizkia	CXLIII
5.1.3.7. Perifrastikoa vs trinkoa	CXLV
5.1.3.8. <i>izan vs egon</i>	CXLVII
5.1.3.9. <i>*edun vs euki</i>	CXLVII
5.1.3.10. <i>iruditu</i> -ren erregimena	CXLVIII
5.1.3.11. <i>eritxi</i> -ren erregimena	CXLVIII
5.1.3.12. Alegiazko formen erabilera	CXLIX
5.1.3.13. <i>Ohi</i>	CLI
5.1.4. Aditzondoak	CLI

5.2. Joskera	CLIV
5.2.1. Hitz ordena	CLIV
5.2.1.1. Aditza azken	CLIV
5.2.1.2. <i>behar</i>	CLVIII
5.2.1.3. <i>beste</i>	CLVIII
5.2.1.4. Perpaus nagusiaren aurrerapena	CLIX
5.2.2. Aditza eratuak	CLIX
5.2.3. <i>Beldur izan</i> : baietz edo ezetz	CLX
5.2.4. <i>Bihurtu</i>	CLXI
5.2.5. Sintagma elkartuen atzizkiak	CLXI
5.2.6. <i>bai eta, ez eta</i>	CLXII
5.2.7. <i>ba-</i> zehar galderan	CLXII
5.2.8. Konparazioa eta superlatiboa	CLXII
5.2.9. Egitura erredundanteak	CLXIII
5.2.10. <i>bait</i> erlatibozkoa	CLXIV
5.2.11. <i>-tzen bezala</i>	CLXV
5.2.12. <i>-tzerakoan</i>	CLXVI
5.2.13. <i>-aino</i> aditzean	CLXVI
5.2.14. <i>-la(rik)</i>	CLXVI
5.2.15. <i>-tzeaz / -tuaz</i>	CLXVII
5.2.16. <i>zer egin ala zer eginik?</i>	CLXVIII
5.2.17. Aditza behar	CLXVIII
5.2.18. Galdetzaileen bidezko mendeko perpausak	CLXVIII
5.2.19. <i>-(r)ik / -ez eta -ez gero</i>	CLXX
5.3. Lexikoa	CLXXI
5.3.1. Tautologiak	CLXXI
5.3.2. Garbiketa lana	CLXXIII
5.3.3. Axularri onartzen dizkionak	CLXXIV
5.3.4. Añibarroren arazoak	CLXXX
5.4. Añibarroren eransketak	CLXXXVI
5.4.1. Latin hutsezko pasarteak	CLXXXVII
5.4.2. Azalpenak edo kokapenak	CLXXXVIII
5.4.3. Aurrea hartzen dionekoak	CLXXXIX
5.4.4. Emakumea	CXC
5.5. Erretorika pixka bat	CXCI
5.5.1. <i>Variatio</i>	CXCI
5.5.2. Hitz jokoak	CXCIII
5.5.3. <i>Amplificatio</i>	CXCIV
6. Gure argitalpena	CXCV
6.1. Testuaren argitalpena	CXCVI
6.2. Oharrez zenbait argibide	CXCVIII
LABURDURAK	CCIII
BIBLIOGRAFIA	CCV